

WPROWADZENIE

Bardzo serdecznie dziękujemy Redakcji kwartalnika „Studia Polityczne” za udostępnienie nam łamów tego znakomitego czasopisma naukowego i wyrażenie zgody na opublikowanie jedenastu artykułów o charakterze monotematycznym, dotyczących agresji Rosji na Ukrainę oraz jej skutków dla bezpieczeństwa i integracji państw Europy Środkowo-Wschodniej. Stanowią one pokłosie ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej na początku 2023 r. przez Instytut Studiów Politycznych PAN, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II i Uczelnię Łazarskiego na temat „Wojna Rosji z Ukrainą – uwarunkowania i implikacje dla bezpieczeństwa i integracji państw Europy Środkowo-Wschodniej”.

Wojna na Ukrainie trwa już ponad dwa lata, a jej końca wciąż nie widać. Zgodnie z planami Władimira Putina i jego generałów miała trwać trzy, góra siedem dni, a wkraczający do Kijowa rosyjscy żołnierze mieli być witani kwiatami, chlebem i solą, jak przystało na zwycięskich „wyzwoliciele”. Tak się jednak nie stało, a „wyzwoliciele” okazali się rosyjskimi zbrodniarzami wojennymi. Wbrew oczekiwaniom Rosji Kijów nie został zdobyty, a ukraińska armia wspierana przez państwa należące do NATO i Unii Europejskiej (UE) latem 2023 r. rozpoczęła kontrofensywę, która miała zmusić Rosję do wycofania się z Ukrainy. Do tej pory jednak się to nie udało. Ukraina nadal bohatercko walczy i potrzebuje olbrzymiego wsparcia ze strony wszystkich demokratycznych państw w Europie i na świecie, aby mogła pokonać Rosję, która wciąż jest wielkim mocarstwem i ma przewagę pod każdym względem. Wciąż okupuje prawie jedną trzecią terytorium Ukrainy. W przeciwieństwie do Ukrainy Rosja posiada olbrzymie rezerwy w ludziach i sprzęcie wojskowym. Posiada też broń ABC (atomową, biologiczną i chemiczną), której w każdej chwili może użyć.

Planując inwazję, rosyjskie elity polityczne i wojskowe zapewne nie zakładały takiej konsolidacji i oporu Ukraińców ani takiej solidarności i pomocy państw NATO i Unii Europejskiej walczącej Ukrainie. Co więcej, z pewnością liczyły na pasywność, ambiwalencję i bierność,

podobne do tych, z jakimi Zachód przyglądał się nielegalnej aneksji Krymu i wywołanej przez Rosję w 2014 r. wojnie domowej na Donbasie. Aneksja Krymu przez Rosję w 2014 r. była niemal bezkrwawa – prowadzona zarówno poprzez propagandę, cyberataki i działalność wywrotową, jak i siłę zbrojną (wojna hybrydowa), ale ma kluczowe znaczenie dla lepszego zrozumienia zarówno współczesnej wojny, jak i najnowszej historii Rosji. Jak na ironię ten „sukces” Rosji i bierność Zachodu doprowadziły do inwazji na pełną skalę na Ukrainę 24 lutego 2022 r., która zagraża również europejskiej demokracji i globalnemu bezpieczeństwu. Wywołały najgroźniejszy kryzys w stosunkach międzynarodowych od połowy XX wieku.

Artykuły opublikowane na łamach niniejszego kwartalnika pokazują, że agresja Rosji na Ukrainę wpłynęła pozytywnie (mobilizująco) na postawę Zachodu wobec rosyjskiego agresora i jego stosunek do euroatlantyckich aspiracji bohaterstwo walczącej o niepodległość i suwerenność Ukrainy. Na zawsze też zmieniła nasz region, a nawet Europę i cały świat. Nie ulega wątpliwości, że stanie się ona również akceleratorem integracji państw Europy Środkowo-Wschodniej i wpłynie na ukształtowanie się nowego systemu bezpieczeństwa międzynarodowego w tym regionie oraz w Europie i na świecie.

W prezentowanym numerze zamieszczamy w układzie problemowym jednaście artykułów, napisanych przez badaczy z różnych instytutów i uczelni w Polsce. Tom otwiera tekst ambasadora Krzysztofa Szczerskiego poświęcony działaniom ONZ na rzecz powstrzymania wojny rosyjsko-ukraińskiej i przebudowy istniejącego modelu stosunków międzynarodowych, opartego na zapisach Karty Narodów Zjednoczonych. Następny, artykuł, którego autorami są Oleksii Polegkyi i Tomasz Stępniewski, ukazuje przesłanki agresji Rosji na Ukrainę oraz jej dotychczasowe skutki polityczne i międzynarodowe.

Kinga Torbicka z kolei analizuje w swojej pracy ewolucję stanowiska Francji wobec Ukrainy w latach 2014–2022, jej przyczyny i znaczenie dla Europy Wschodniej w nowych realiach geopolitycznych, determinowanych wojną rosyjsko-ukraińską. W następnym artykule Józef M. Fiszer przedstawia stanowisko Polski wobec agresji Rosji na Ukrainę oraz perspektywy jej akcesji do Unii Europejskiej i NATO. Natomiast Alicja Zyguła pisze o implikacjach wojny rosyjsko-ukraińskiej dla środowiska bezpieczeństwa Polski. Dalej zaś Zbigniew Czachór próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy wojna Rosji z Ukrainą wzmocni czy osłabi Unię Europejską? Podkreśla, że UE podjęła strategiczne decyzje i działania zapewniające Ukrainie mocne wsparcie na rzecz

ogólnej, gospodarczej, wojskowej, społecznej i finansowej odporności, w tym udzielania jej pomocy humanitarnej. Z kolei Tomasz Grzegorz Grosse w swoim artykule analizuje wpływ wojny w Ukrainie na integrację europejską i zdolności obronne Unii Europejskiej.

Dalej Janusz J. Węc prezentuje najważniejsze instrumenty prawne, instytucjonalne i pomocowe Unii Europejskiej, państw członkowskich UE oraz Biura Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców, wykorzystanych w latach 2022–2023 w reakcji na kryzys uchodźczy i humanitarny spowodowany agresją Rosji na Ukrainę.

W kolejnych dwóch artykułach Vadym Zheltovsky analizuje wpływ wojny rosyjsko-ukraińskiej na ewolucję relacji Unii Europejskiej z Rosją, a Agata Domachowska – wpływ tej wojny na bezpieczeństwo państw w regionie Bałkanów Zachodnich.

Ostatni z zamieszczonych tekstów, autorstwa Ryszarda Żelichowskiego, jest analizą stanowiska Niderlandów wobec Rosji i jej agresji na Ukrainę. Autor podkreśla, że rząd Niderlandów opowiada się za twardym podejściem do Rosji i udziela Ukrainie dużej pomocy humanitarnej, militarnej oraz finansowej.

Wszystkim autorom wyżej wymienionych artykułów oraz Redakcji „Studiów Politycznych” bardzo serdecznie dziękujemy za przygotowanie ich do druku, a Czytelników zapraszamy do lektury i dalszej dyskusji nad przyczynami wojny rosyjsko-ukraińskiej oraz jej implikacjami dla bezpieczeństwa i integracji Europy, a zwłaszcza Europy Środkowo-Wschodniej.

Prof. dr hab. Józef M. Fiszer, ISP PAN
Dr hab. Tomasz Stępniewski, prof. KUL